

Mottagare
Regionstyrelsen

Information. Styrkeområdet Näringslivets Energimställning Lägesrapport 2026

Sammanfattning

Till möten i regionala utvecklingsutskott ges regelbundna lägesrapporter om styrkeområdet *Näringslivets energimställning* på Gotland, med fokus på det regionala utvecklingsarbetet. Omvärldsoro, vikande policystöd för klimatomställning men ökat behov av säker energiförsörjning, påverkar tillsammans med kostnadsökningar på energi och insatsvaror näringslivets incitament för energimställning.

Energiprojekt med finansiering från ERUF*och Region Gotlands anslag 1:1

Region Gotland finansierar för närvarande helt eller delvis fem energimställningsprojekt. De visas i tabellen nedan, status i augusti 2026.

Projektagare	Projektnamn	Belopp från RG	Projekttid
Tillväxt Gotland + IUC Kalmar	Molekyl	3 946 798 kr	sept 2023 - dec 2026
Region Gotland, ECG	Ö-drifta	3 155 459 kr	sept 2025 - dec 2028

Energiprojekt med annan finansiering plus Region Gotlands anslag 1:1

Region Gotland, RSF	Energiön Gotland	2 250 000 kr	jan 2024 - dec 2026
Region Gotland, ECG	RESTOR	747 390 kr	dec 2024 - dec 2027
Region Gotland, RSF	Viable cities, Klimatneutrala Gotland 2030	3 000 000 kr	jan 2025 - okt 2027

Summa beviljat stöd

13 099 647 kr

*Ska ännu verifieras av enhet
Samordning & finansiering*

**ERUF står för Europeiska regionala utvecklingsfonden*

Inga nya projekt inom energi har tillkommit hittills i år. Sedan föregående rapport är projektet *Tariff 2.0* nu är avslutat. Projektresultaten finns på gotland.se för de projekt som ägs av Region Gotland.

Ärendebeskrivning

Region Gotlands stöd till näringslivet för att nå målet i Vårt Gotland 2040; *Gotland ska vara en förebild i energi- och klimatomställningen*, sker främst genom finansiellt stöd till strategiskt viktiga projekt och genom olika forum för

samverkan och samarbeten. Upphandling, planberedskap och infrastruktur som stödjer den önskade omställningen är också uppdrag för Region Gotland. Inga nya projekt inom energi har tillkommit hittills i år. Sedan föregående rapport är projektet *Tariff 2.0* nu är avslutat. Slutrapporten finns på Energicentrums webbplats på gotland.se: *Tariff 2.0 – pilottest för kapacitetsbaserade elnätstariffer*. På gotland.se under *Utveckla Gotland* finns även projekten *Energion Gotland* och *Klimatneutrala Gotland*, för Klimatneutrala Gotland, se gärna också [GotlandsHems presentation](#) om arbetet i projektet

Kalk- och cementindustri

Cementindustrin Heidelberg Materials är den absolut största utsläppskällan och energianvändaren på Gotland. Efter att företaget i början av år 2026 återkallat ansökan för nytt fabriksstillstånd med koldioxidinfångning inkluderat i Slite, är det värt att notera att Heidelberg Materials i nuläget klimat-investerar utanför EU. Utöver anläggningen i Brevik, Norge, har de beslutat att bygga en fullskalig anläggning för koldioxidinfångning vid cementfabriken i Padeswood, Wales, för att, med start 2029, fånga in nästan 800 000 ton koldioxid per år.

Koldioxidinfångning i slutet av 2030-talet ingår också i Nordkalks mål om nettonollutsläpp till 2040. Nordkalk/KPAB är den näst största industrin ifråga om utsläpp inom ETS på Gotland.

Av de regelverk som påverkar lönsamheten i industrins energiomställning inom EU är ETS, handeln med och utrymmet för utsläppsrätter för fossila utsläpp, det viktigaste. EU-kommissionens förslag, 17 juli 2026, om nytt regelverk i det systemet och fördröjda krav på minskade utsläpp, möts negativt av de företag som redan är nära att investera för att minska utsläppen. För kalk- och cementindustriernas del är inriktningen att få regelverk och ekonomi på plats för att kunna investera i koldioxidinfångning.

Färjetrafikens klimatomställning

Inrikes sjöfart ingår numera också i EU:s handel med utsläppsrätter, ETS, men för färjetrafiken mellan Gotland och fastlandet gäller ett undantag, för små öar, till och med 2030. Däremot omfattas Destination Gotland från 2025 av FuelEU Maritime. Det innebär krav på minskad klimatpåverkan. I sin hållbarhetsredovisning för 2025, publicerad under 2026, visade Destination Gotland hela 19 procent minskad klimatpåverkan från använda bränslen, jämfört med 2024, trots att fler passagerare och fordon transporterades under 2025. Under 2025 användes flytande biogas mer än året innan.

I år har för första gången svenskproducerad biogas till ungefär 10 enkelresor använts till färjetrafiken, då biogas motsvarande förnybart bränsle för cirka 30 enkelresor mellan Visby och Nynäshamn köptes in från St1 inför Almedalsveckan.

Inom ramen för Almedalsveckans hållbarhetsarbete, i samverkan med, Green Mind 2030-sekretariatet och berörda reseföretag hölls ett välbesökt frukostmöte om hållbara resor till och från Gotland med både flyg och färja, med fokus på ökad inblandning av hållbara bränslen.

Ökad andel flytande biogas, LBG, är ett mål för Destination Gotland.

Biogasanläggningen utanför Eskilstuna, som ska leverera 10 procent av Destination Gotlands bränslebehov ska kunna tas i drift i slutet av 2026 och i juli kom beskedet att den anläggning nära Hemse där Sudergas planerar att

också producera LBG, främst för färjetrafiken, fick fortsatt OK i Mark- och miljödomstolen. Destination Gotlands utveckling inom bränslefrågan är värda att lyfta fram, då färjorna är avgörande för hållbara förbindelser med fastlandet också ur aspekten energiomställning.

Fortsatt och fördjupad samverkan är fokus i ny färdplan

Regionstyrelsen har godkänt den färdplan för Gotlands energiomställning, med milstolparna för hållbar elförsörjning på Gotland 2040, som tagits fram i *projektet Energiön Gotland*. Med bakgrund i den hölls två seminarier under Almedalsveckan, med Gotlands respektive Östersjöregionens energisäkerhet i fokus. Diskussionerna under de båda seminarierna hölls i nästan total enighet om att Färdplanen visar en väg framåt och att akut behov råder av att överbygga hinder mellan Försvarsmaktens intressen och behovet av lokal energiproduktion för att säkra Gotlands energiförsörjning och robusthet.

Strategiska perspektiv och samverkan

Diskussionerna betonade att Gotlands strategiska betydelse kräver ett robust energisystem som fungerar även i kris. Länsstyrelsen lyfte fram GAIST-processen som ett nödvändigt verktyg för att uppnå en helhetssyn, där Försvarsmakten på sikt inte kan neka all ny lokal produktion. I detta sammanhang efterlystes en mer flexibel inställning från Försvarsmakten, exempelvis genom att utreda alternativa placeringar av radaranläggningar snarare än att ge generella avslag mot offshore-vindkraft.

Internationella exempel från Danmark och Belgien visade att samexistens är möjlig genom samverkan kring övervaknings- och sensorteknik. Samtidigt betonades industrins behov, bland annat Nordkalks, av tydligare EU-regelverk för CCS (koldioxidinfångning) och statliga stöd för att möjliggöra övergången till gröna produkter.

Energi som säkerhetspolitik

Seminarierna underströk att energisäkerhet och försvarssäkerhet numera är oskiljaktiga (*"Energy is security"*), drivet av behovet att minska beroendet av rysk energi. Erfarenheter från Ukraina visar att decentraliserade energisystem ökar resiliensen i krigstider, och NATO:s syn på havsvindkraft har skiftat från att se det som ett hinder till att betrakta det som en resurs för Europas försvar. Diskussionerna på de båda seminarierna visade också stark samstämmighet om att det krävs en gemensam strategi för Östersjön. För Region Gotlands del innebär detta att energiomställningen i hög grad är sammanflätad med både internationella handelsrelationer och försvarsläget. Konkret, för utvecklingen på Gotland, behöver Gotland integreras i Östersjöns växande infrastruktur av kablar och pipelines för förnybar energi.

Ännu gäller försvaret som hinder för ny havsbaserad vindkraft i Sverige

Den 16:e juli 2026 gav regeringen tillstånd för att gå vidare med två nya havsbaserade vindkraftsparker: *Fyrskäppet Offshore*, uppförs i södra Bottenhavet, 54 kilometer öster om Söderhamn. Parken omfattar upp till 93 vindkraftverk som tillsammans ska leverera mellan 8 och 11 TWh el per år. *Vidar*, uppförs i Nordsjön, 35 kilometer sydväst om Strömstad med 75 nya vindkraftverk som

ska leverera upp till 7,8 TWh el per år. Men, det fanns 11 ansökningar till, dessa avslogs främst med hänvisning till försvaret.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att denna rapportering har ett värde för att tillsammans med till exempel nyhetsbrev från olika projekt, fortlöpande dokumentera ett nuläge i energiomställningen på Gotland och i omvärlden, i Regionstyrelsens eget beslutsunderlag. Omställningen handlar om långa processer. Resultaten av projekten som Regionen medfinansierar ger sällan direkta resultat i form av ändrad energianvändning, men ska påverka utvecklingen på längre sikt.

Konsekvensanalyser av tvärperspektiv är ej aktuellt i denna redovisning. Skälet till denna återkommande rapport är att Näringslivets energiomställning har tydliga kopplingar till alla de tre övergripande målen den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040:

- Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.
- Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.
- Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.

och till följande prioriteringar i Vårt Gotland 2040:

- Gå före i klimat- och energiomställningen
- Utveckla attraktionskraften
- Stärk och utveckla näringslivet
- Säkra kompetensen
- Främja hälsa, delaktighet och trygghet.

När det gäller Region Gotlands styrmodell finns särskilt kopplingar till två av Regionfullmäktiges prioriteringar:

- Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning och
- Region Gotland ska prioritera ett hållbart växande Gotland.

Nästa regionala utvecklingsutskott får ta ställning till om och hur denna rapportering ska fortgå.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-06

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör